



Totalförsvar för ett starkare Gotland

Slutrapport för regeringens uppdrag till
Försvarmakten och Länsstyrelsen i
Gotlands län

Bilaga 15: Höjd beredskap – Lathund för stabschefer och
jurister

Utgiven av: Länsstyrelsen i Gotlands län

Slutrapportens diarienummer: 459-3824-2017

Kontaktperson: Marlene Andersson, Länsstyrelsen i Gotlands län

Tryckår: 2022

Slutrapporten med bilagor finns att hämta i PDF-format på Länsstyrelsens webbplats: www.lansstyrelsen.se/gotland



Länssstyrelserna

Höjd beredskap



Illustration: Mosiphotos

Lathund för stabschefer och stabsjurister

Det är svårt att hålla reda på vilka regler som gäller när. För att underlätta för dig som ska använda lathunden inleds varje avsnitt med en ljusblå ruta som tydliggör när just de reglerna börjar gälla. Fyll i alla sådana rutor vid till exempel ett beredskapslarm eller ett särskilt regeringsbeslut så kan du på ett lätt sätt se vilka lagar du kan tillämpa när du bläddrar i lathunden.

Exempel

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	



Länsstyrelserna

Innehåll

Innehåll	2
Bakgrund	6
Introduktion	8
Hur tillkännages beslut om höjd beredskap?	9
Beredskapslarm	9
Länsstyrelsens uppgifter under höjd beredskap	11
Om förbindelsen med regeringen inte kan upprätthållas.....	11
Samband och kommunikation	12
Lagrum	12
Länsstyrelsens ansvar under de olika stadierna fred-krig.....	12
Fred 12	
Kris 12	
Höjd beredskap	12
Krig 13	
Arbetsrättslig beredskap	14
Lagrum	14
Länsstyrelsens ansvar	14
Lagstöd för arbetsrättslig beredskap.....	15
Länsstyrelsens uppgift vid höjd beredskap	17
Lagrum	17
Länsstyrelsens ansvar	17
Lagstöd för beslut enligt förordning om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap	17
Förfarande hos kommuner och förvaltningsmyndigheter under krig eller krigsfara	19
Lagrum	19
Länsstyrelsens ansvar	19
Handläggningsordning när lagen gäller.....	19
Andra aktörers befogenheter	19
Lagstöd för ändrat förfarande hos kommuner och förvaltningsmyndigheter under höjd beredskap.....	20
Uttag – för förfogande	22
Förfogande	23
Lagrum	23
Länsstyrelsens ansvar	23
Proportionalitetsprövningen	24
Behövs egendomen först senare?	24



Länsstyrelserna

Förfogandebeslutet	24
Efter beslutet	24
Avlämningen	25
Överklagande	25
Lagstöd för förfogande	25
Undanförsel och förstöring	28
Lagrum	28
Länsstyrelsens ansvar	28
Lagstöd undanförsel och förstöring	29
Utrymning och inkvartering	30
Lagrum	30
Länsstyrelsens ansvar	30
De olika stadierna under höjd beredskap för utrymning/inkvartering	30
Andra aktörer kan besluta om utrymning i fredstid men då är det bl.a. följande lagstiftning som styr	30
Lagstöd för utrymning, utflyttningsförbud och inflyttningsförbud	31
Ransonering	32
Lagrum	32
Länsstyrelsens ansvar	32
Andra aktörers ansvar	33
Lagstöd för ransonering	33
Prisreglering	36
Lagrum	36
Regler om tillämpning	36
Länsstyrelsens ansvar	37
Gränsövervakning	38
Lagrum	38
Länsstyrelsens ansvar	38
Lagstöd för gränsövervakning	39
Förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m.m.	41
Lagrum	41
Länsstyrelsens ansvar	41
Lagstöd för tillstånd för överlåtelse, upplåtelse, hyra och annan nyttjanderätt av svenskt fartyg till utlänning eller svenskt bolag med utländskt ägande.	41
Fraktfart med svenska fartyg	43
Lagrum	43
Regler om tillämpning	43
Länsstyrelsens ansvar	43
Lagstöd för tillstånd för resa med registreringspliktigt svenskt fartyg	43
Betalningsväsendet under krigsförhållanden	45
Lagrum	45



Länsstyrelserna

Länsstyrelsens ansvar	45
Lagstöd för åtgärder inom betalningsväsendet under krigsförhållanden.....	46
Beskattnings, förtullning och folkbokföring under krig och krigsfara	48
Lagrum	48
Länsstyrelsens ansvar	48
Andra myndigheters befogenheter.....	48
Försäkringsverksamhet	49
Lagrum	49
Länsstyrelsens ansvar	49
Andra myndigheters befogenheter.....	49
Krigshandelslag	50
Lagrum	50
Länsstyrelsens ansvar	50
Skolväsendet under krig och vid krigsfara m.m.	51
Lagrum	51
Regler om tillämpning	51
Länsstyrelsens ansvar	51
Lagstöd för beslut om skolväsendet under krigsförhållanden	52
Statliga skolor under krig och vid krigsfara	54
Lagrum	54
Regler om tillämpning	54
Länsstyrelsens ansvar	54
Lagstöd för beslut om statliga skolor under krigsförhållanden	55
LEH – Hjälp mellan kommuner och regioner	56
Lagrum	56
Regler om tillämpning	56
Länsstyrelsens ansvar	56
Lagstöd för beslut enligt LEH	56
Arbetsförmedlingstvång	58
Lagrum	58
Länsstyrelsens ansvar	58
Styrning av Polismyndigheten	59
Lagrum	59
Länsstyrelsens ansvar	59
Lagstöd för styrning av Polismyndigheten.....	59
Lag om skydd mot olyckor	60
Lagrum	60
Lagstöd för beslut enligt LSO under höjd beredskap	60
Vägtrafikombud	61

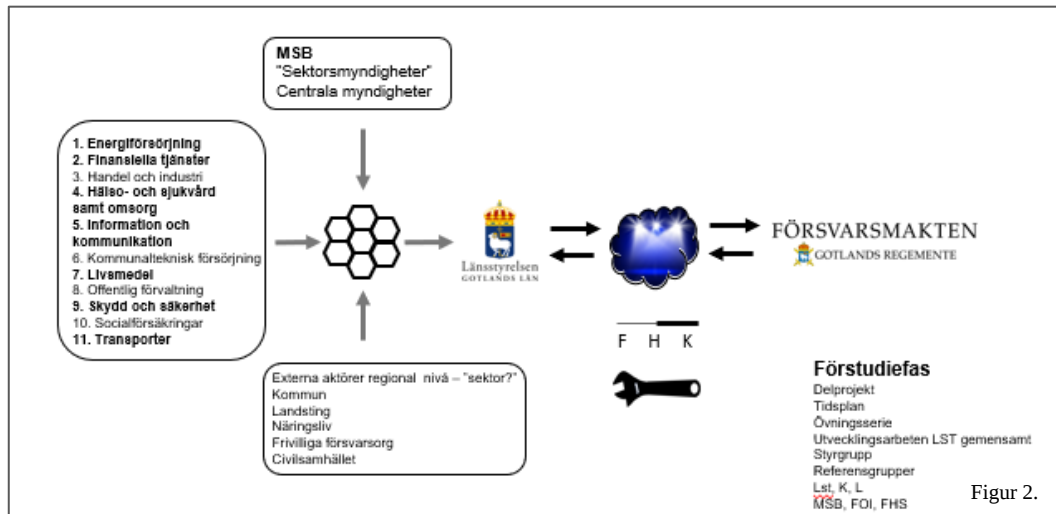


Länsstyrelserna

Lagrum	61
Länsstyrelsens ansvar	61
Lagstöd för beslut om vägtrafikombud	61
Krigsveterinärverksamhet	62
Lagrum	62
Regler om tillämpning	62
Länsstyrelsens ansvar	62
Lagstöd för krigsveterinärverksamheten	62
Lagrum	63
Länsstyrelsens ansvar	63

Bakgrund

Lathunden är ett arbetsdokument för Länsstyrelsernas stabschefer och stabsjurister före och under höjd beredskap. Lathunden är framtagen av den grupp i utvecklingssatsningen (UT) som arbetar med övning- och utbildning hos Länsstyrelsen i Gotlands län. UT är ett uppdrag med fokus på samverkan och organisation inom totalförsvaret i Gotlands län. Uppdraget beslutades av regeringen i december 2017 och syftar till att Gotland ska gå före i planeringen av ett nytt totalförsvaret.¹ Projektet kan delvis komma att tjäna som förebild vid uppbyggnaden av strukturer för totalförsvarets aktörer i andra delar av landet. Tidigt i utvecklingssatsningen upprättades en modell i tre olika ”spår” där länsstyrelsen tillsatte arbetsgrupper för att tillsammans med Försvarsmakten utveckla prioriterade områden inom totalförsvaret, se figur 1 och 2 nedan.



Spår ett

Samhällsviktig verksamhet (SVV) – arbetsgrupper inom de elva utpekade områdena för SSV där lokala, regionala och nationella aktörer (tex Energimyndigheten, Livsmedelsverket, Svenska kraftnät, Transportstyrelsen, Polismyndigheten m.fl.) ingår i respektive arbetsgrupp, där länsstyrelsen (som ofta är processledare för respektive

¹ Regeringens beslut den 18 december 2017, dnr Fö2017/01726/MFI, med uppdrag till Försvarsmakten och Länsstyrelsen i Gotlands län om samverkan och organisation inom totalförsvaret i Gotlands län.



Länsstyrelserna

gruppen), Försvarsmakten och Region Gotland ingår tillsammans med näringslivets olika aktörer.

Spår två

Länsstyrelsens, men också Försvarsmaktens, egen förmåga att kunna jobba i stab med våra kunskaper, färdigheter och kompetenser. Regelverk i hela hotskalan med fokus på höjd beredskap, stabsmetodik och andra kompetenser ska omsättas i praktisk kunskap.

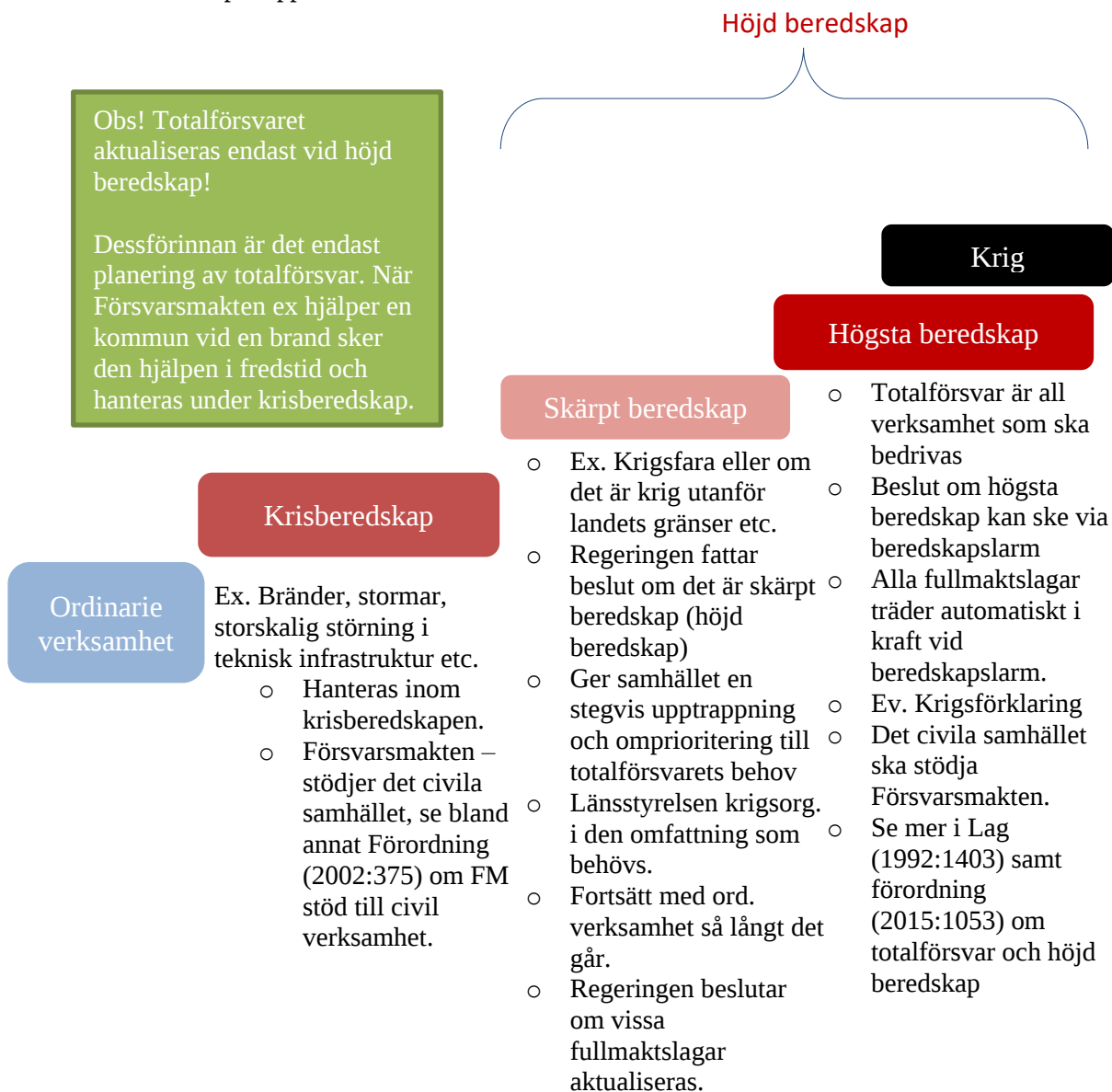
Spår tre

Innebär samverkan och organisation utifrån totalförsvarsplanering mellan länsstyrelsen och Försvarsmakten på Gotland. Tillsammans med Försvarsmakten utvecklas en samverkansmodell, kallad totalförsvarsberedning/ ledning som skulle kunna fungera som modell för hela Sverige. Även MSB och Högkvarteret har varit involverade i arbetet.

Introduktion

Höjd beredskap är ett samlingsnamn för skärpt och högsta beredskap. I lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap finns vissa bestämmelser om höjd beredskap. Där anges bl.a. att höjd beredskap kan avse skärpt eller högsta beredskap. Är Sverige i krig råder högsta beredskap. Är Sverige i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen besluta om skärpt eller högsta beredskap. Beslut om skärpt eller högsta beredskap får avse viss del av landet eller viss verksamhet. När det utomordentliga förhållanden inte längre råder ska regeringen besluta att höjd beredskap inte längre ska gälla.

Vid höjd beredskap ska samhället ställas om från fredstida organisation till att anpassa sig för krig. Nedan är ett exempel på vad som kan hända under de olika stegen i beredskapstrappan.





Länssstyrelserna

Hur tillkännages beslut om höjd beredskap?

Ett beslut om höjd beredskap ska tillkännages på det sätt som regeringen bestämmer², men kan ske på följande sätt³

- ☐ Radio
- ☐ Television
- ☐ SMS
- ☐ Beredskapslarm genom 30 sekunder långa signaler med 15 sekunders uppehåll mellan signalerna under sammanlagt 5 minuter (*endast vid högsta beredskap i hela landet*).

Beredskapslarm

Beslut om högsta beredskap i hela landet kan tillkännages genom beredskapslarm. Under högsta beredskap är totalförsvaret all verksamhet som ska bedrivas. Beredskapslarm innebär också att:

- ☐ organisationer ska gå över till en krigsorganisation.
- ☐ 6–11 §§ i förordningen (2017:870) om länssstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap omedelbart ska tillämpas.
- ☐ allmän tjänsteplikt gäller.
- ☐ den som är krigsplacerad inom totalförsvaret omedelbart ska inställa sig till tjänstgöring enligt krigsplaceringsorder eller motsvarande handling.
- ☐ egendom som tagits ut i fredstid med stöd av förordningen (1992:391) om uttagning av egendom för totalförsvarets behov omedelbart ska tillhandahållas i enlighet med tidigare lämnade uttagningsbesked.

Vid beredskapslarm ska följande författningar omedelbart tillämpas i sin helhet:

- ☐ lagen (1939:299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m.m.,
- ☐ lagen (1940:176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg,
- ☐ lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden,
- ☐ kungörelsen (1960:516) med tillämpningsföreskrifter till lagen (1940:176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg,
- ☐ lagen (1962:627) om utnyttjande av vattenkraft vid krig,
- ☐ krigshandelslagen (1964:19),
- ☐ Förfogandelagen (1978:262),
- ☐ Ransoneringslagen (1978:268),
- ☐ lagen (1979:1088) om gränsövervakningen i krig m.m.,
- ☐ arbetsrättsliga beredskapslagen (1987:1262),
- ☐ lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång,

² lag (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap

³ Enligt förordningarna (2015:1052) och (2015:1053) om krisberedskap och totalförsvaret finns vissa föreskrifter om hur beslut om höjd beredskap ska tillkännages och vilka åtgärder som ska vidtas vid höjd beredskap.



Länsstyrelserna

- ☐ lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.,
- ☐ prisregleringslagen (1989:978),
- ☐ förordningen (1991:1195) om skolväsendet under krig och vid krigsfara m.m.,
- ☐ förordningen (1991:1269) om verksamheten vid statliga skolor under krig och vid krigsfara,
- ☐ lagen (1992:1402) om undanförelse och förstörelse,
- ☐ lagen (1995:439) om beskattning, förtullning och folkbokföring under krig eller krigsfara m.m.,
- ☐ lagen (1999:890) om försäkringsverksamhet under krig eller krigsfara m.m.



Länsstyrelserna

Länsstyrelsens uppgifter under höjd beredskap

Länsstyrelsen har en mängd uppgifter under höjd beredskap. De flesta listas i den här lathunden. Det övergripande syftet med länsstyrelsens arbete under höjd beredskap regleras i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

Länsstyrelsen är högsta civila totalförsvarsmyndighet och ska verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås i länet.

Länsstyrelsen ska:

- ☐ Samordna de civila försvarsåtgärderna
- ☐ Verka för att försvarsansträngningarna bedrivs med en enhetlig inriktning hos civila myndigheter och andra civila organ.
- ☐ I samråd med Försvarsmakten verka för att det civila och militära försvaret samordnas.
- ☐ Verka för att länets tillgångar fördelas och utnyttjas så att försvarsansträngningarna främjas.

Om förbindelsen med regeringen inte kan upprätthållas

Om Sverige är i krig och

- ☐ förbindelsen mellan länet och riksstyrelsen inte alls eller endast med avsevärd svårighet kan upprätthållas eller
- ☐ omedelbara åtgärder annars måste vidtas

får länsstyrelsen inom länet

- ☐ fullgöra de uppgifter som enligt 8 kap regeringsformen ankommer att besluta samt
- ☐ besluta att en lag i ett visst ämne ska börja tillämpas.

(Lag (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. 13 § och förordning (1988:1215) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. 9 §.)



Länsstyrelserna

Samband och kommunikation

Lagrum

[Förordning \(2017:870\) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap](#), [förordning \(2015:1053\) om totalförsvar och höjd beredskap](#), [förordning \(2015:1052\) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap](#), [lag \(1988:97\) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.](#) och [förordning \(1988:1215\) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.](#)

Länsstyrelsens ansvar under de olika stadierna fred-krig

Under de olika beredskapsstadierna ställs olika krav på att länsstyrelsen ska kunna upprätta samband, ta emot meddelanden samt vilka andra aktörer som ska informeras om utvecklingen i länet.

Fred

Kryptografiska funktioner

Myndigheter som tilldelats säkra kryptografiska funktioner ska under normal kontorstid kunna ta emot och sända krypterade meddelanden. (Förordning (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap 18 § 1 st)

Kris

Kryptografiska funktioner

Under kris ska myndigheterna kunna ta emot och sända krypterade meddelanden även under icke kontorstid. (Förordning (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap 18 § 2 st)

Höjd beredskap

Kryptografiska funktioner

Under höjd beredskap ska myndigheterna kunna ta emot och sända krypterade meddelanden även under icke kontorstid. (Förordning (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap 18 § 2 st)

Regeringen

Länsstyrelsen ska hålla regeringen informerad om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen inom länet samt om vidtagna och planerade åtgärder. (Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap 18 1 st §)

Försvarsmakten

Länsstyrelsen ska lämna Försvarsmakten det underlag som behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sin informationsskyldighet till regeringen. (Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap 8 § och förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap 18 2 st §)



Länsstyrelserna

(Vid beredskapslarm eller om regeringen särskilt beslutar)

Regeringen, centrala myndigheter och länsstyrelser i angränsande län

Länsstyrelsen ska på alla sätt försöka upprätthålla förbindelse med regeringen, centrala myndigheter och länsstyrelserna i angränsande län.

(Förordning (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap 8 §)

Krig

Kryptografiska funktioner

Under höjd beredskap ska myndigheterna kunna ta emot och sända krypterade meddelanden även under icke kontorstid. (Förordning (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap 18 § 2 st)

Regeringen

Länsstyrelsen ska hålla regeringen informerad om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen inom länet samt om vidtagna och planerade åtgärder.

(Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap 18 1 st §)

Försvarsmakten

Länsstyrelsen ska lämna Försvarsmakten det underlag som behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sin informationsskyldighet till regeringen.

(Förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap 8 § och förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap 18 2 st §)

Regeringen, centrala myndigheter och länsstyrelser i angränsande län

Länsstyrelsen ska på alla sätt försöka upprätthålla förbindelse med regeringen, centrala myndigheter och länsstyrelserna i angränsande län.

(Förordning (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap 8 §)



Arbetsrättslig beredskap

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	
För att beslutet ska vara giltigt ska det -underställas riksdagen senast: (1 mån efter beslut fattades) -godkännas av riksdagen senast: (2 mån efter beslutet fattades)	

Lagrum

Arbetsrättsliga beredskapslagen (1987:1262)

Arbetsstidsförordning (1982:901)

[Avtal om arbetstid under krigs- och beredskapstillstånd \(AKB\)](#)

Den arbetsrättsliga beredskapslagen innehåller bestämmelser om arbetsrätten vid höjd beredskap och vilka bestämmelser i ordinarie arbetsrättslig reglering som inte ska tillämpas i sådana situationer.

Exempelvis ska lagen (1974:981) om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning, lagen (1979:1184) om rätt till ledighet för vissa föreningsuppdrag i skolan och lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare inte tillämpas när arbetsrättsliga beredskapslagen är aktiverad. Vidare ska lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, lagen (1974:358) om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen, lagen (1982:80) om anställningsskydd, semesterlagen (1977:480) och föräldraledighetslagen (1995:584), tillämpas med de ändringar och tillägg som anges i bilagan till arbetsrättsliga beredskapslagen.

Avtal om arbetstid under krigs- och beredskapstillstånd (AKB) ska tillämpas under samma tid som arbetsrättsliga beredskapslagen eller från en annan tidpunkt som parterna kommer överens om. Avtalet gäller då oavsett vad som annars följer av centrala eller lokala kollektivavtal.

[Arbetsstidsförordningens 4§ är ett komplement till arbetsrättsliga beredskapslagen och reglerar arbetstiden under höjd beredskap.](#)

Länsstyrelsens ansvar

- ☐ Besluta om ordinarie arbetstid under höjd beredskap
- ☐ Besluta om färre antal sammanhängande semesterdagar för en arbetstagare
- ☐ Återkalla sådan ledighet som anges i 6 § arbetsrättsliga beredskapslagen om arbetstagaren behövs i organisationen.

Lagstöd för arbetsrättslig beredskap

[Arbetsrättsliga beredskapslagen \(1987:1262\)](#)

[Arbetsstidsförordning \(1982:901\)](#)

[Avtal om arbetstid under krigs- och beredskapstillstånd \(AKB\)](#)

Vid beredskapslarm tillämpas lagen omedelbart i sin helhet.

Kommer riket i krig, skall bestämmelserna i 5--9 §§ arbetsrättsliga beredskapslagen tillämpas samt 4 § arbetsstidsförordningen och AKB.

Regeringen får föreskriva att 5-9 §§ arbetsrättsliga beredskapslagen samt 4 § arbetsstidsförordningen helt eller delvis skall tillämpas från den tidpunkt som regeringen bestämmer

1. Om Sverige är i krigsfara,

2. Om det råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara.

Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
Arbetsstid.F 4 §	Beslut om att den ordinarie arbetstiden ska vara högst 60 timmar i veckan	Kommer riket i krig skall, när det behövs för att tillgodose totalförsvarets behov 1. den ordinarie arbetstiden enligt 5 § arbetsstidslagen (1982:673) vara högst 60 timmar i veckan, 2. bestämmelserna om mertid i 10 § arbetsstidslagen inte tillämpas, och 3. veckovilan enligt 14 § arbetsstidslagen vara minst 24 timmar under varje period om sju dagar.	Finns ej, under utarbetande
Bilaga till arbetsrättsliga beredskapslagen gällande 4 § semesterlagen (1977:480)	Beslut om att arbetstagaren ska få ut semesterledighet till ett mindre antal dagar, lägst tio, om det behövs för att tillgodose totalförsvarets behov av arbetskraft	En arbetstagare har rätt till tjugofem semesterdagar varje semesterår. Om anställningen påbörjas efter den 31 augusti under semesteråret, har arbetstagaren rätt till endast fem semesterdagar. Den rätt till semester som inte kan utnyttjas ska anses sparad till dess förhållandena medger att ledigheten utnyttjas. Efter överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare får sparad semesterrätt tas ut i form av semesterersättning.	Finns ej, under utarbetande
3 § AKB	Beslut om utökad ordinarie arbetstid	Avtalet regleras bl.a. att den ordinarie arbetstiden för heltids- och deltidsanställda får uppgå till högst 60 timmar i genomsnitt per helgfri vecka. Beslut om utökad ordinarie arbetstid kan ske efter förhandlingar enligt 11 § MBL i dess lydelse enligt bilagan till beredskapslagen.	Finns ej, under utarbetande



		<i>För utförande av arbete enligt p 1 och 2 får avvikelse göras från bestämmelser om nattvila i 13 § arbetstidslagen eller i kollektivavtal. Som undantag från 15 § arbetstidslagen gäller att en arbetstagare ska ha minst 24 timmars veckovila. Se även 4 § arbetstidsförordningen (1982:901).</i>	
3 § 2 st AKB	Beslut om övergång från dagtidsarbete till natt eller skiftarbete och omvänt	<i>Arbetsgivaren får besluta om övergång från dagtidsarbete till natt eller skiftarbete och omvänt. Vid fastställande av utökad eller ändrad arbetstid ska ny lista upprättas.</i> <i>För utförande av arbete enligt p 1 och 2 får avvikelse göras från bestämmelser om nattvila i 13 § arbetstidslagen eller i kollektivavtal. Som undantag från 15 § arbetstidslagen gäller att en arbetstagare ska ha minst 24 timmars veckovila.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>

Länsstyrelsens uppgift vid höjd beredskap

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	

Lagrum

Förordning (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap

Länsstyrelsens ansvar

Länsstyrelsen ska som högsta civila totalförsvarsmyndighet inom länet verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås.

Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna de civila försvarsåtgärderna,
2. verka för att sådan verksamhet hos civila myndigheter och andra civila organ som har betydelse för försvarsansträngningarna bedrivs med en enhetlig inriktning,
3. i samråd med Försvarsmakten verka för att det civila och det militära försvaret samordnas, och
4. verka för att länets tillgångar fördelas och utnyttjas så att försvarsansträngningarna främjas.

Lagstöd för beslut enligt förordning om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap

<u>Förordning (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap</u>			
<i>Är Sverige i krig eller vid beredskapslarm, ska 6-11 §§ i förordningen tillämpas. Då ska bestämmelserna i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion tillämpas bara i den utsträckning som de är förenliga med vad som sägs i 6-11 §§. Är Sverige inte i krig, ska 6-11 §§ tillämpas bara i den utsträckning som regeringen beslutar särskilt.</i>			
Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
F. 7 §	Beslut om att meddela föreskrifter om verksamheten hos andra regionala eller lokala civila myndigheter med statliga förvaltningsuppgifter inom länet	<i>En länsstyrelse får meddela föreskrifter om verksamheten hos andra regionala eller lokala civila myndigheter med statliga förvaltningsuppgifter inom länet om den bedömer det nödvändigt för samordningen av försvarsansträngningarna.</i> <i>Observera att sådana myndigheter inte längre finns!</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
F. 10 §	Beslut att överlåta åt en kommunal myndighet att i ett visst ärende eller i vissa grupper av ärenden på eget ansvar meddela beslut eller genomföra åtgärder	<i>Länsstyrelsen får överlåta åt en kommunal myndighet att i ett visst ärende eller i vissa grupper av ärenden på eget ansvar meddela beslut eller genomföra åtgärder som annars skulle</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>



	som annars skulle vara länsstyrelsens uppgift	<i>vara länsstyrelsens uppgift, om föreskrifter i lag inte hindrar det.</i> <i>Beslutet överklagas till allmän förvaltningsdomstol enligt 40 § FL.</i> <i>Beslutet får verkställas omedelbart enligt 35 § FL om ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver det. Länsstyrelsen ska dock först noga överväga om det finns skäl att avvakta med att verkställa beslutet på grund av</i> <i>1. att beslutet medför mycket ingripande verkningar för någon enskild,</i> <i>2. att verkställigheten inte kan återgå om ett överklagande av beslutet leder till att det upphävs, eller</i> <i>3. någon annan omständighet</i>	
F. 11 §	Beslut att tillhandahålla medel för en nödvändig åtgärd	<i>Om länsstyrelsen anser det nödvändigt att besluta om en åtgärd som det saknas medel för, och regeringens beslut inte kan avvaktas, får länsstyrelsen själv tillhandahålla de medel som behövs.</i> <i>En sådan utbetalning ska anmälas till regeringen så snart som möjligt.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>



Länsstyrelserna

Förfarande hos kommuner och förvaltningsmyndigheter under krig eller krigsfara

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	
För att beslutet ska vara giltigt ska det - underställas riksdagen senast: (1 mån efter beslut fattades) -godkännas av riksdagen senast: (2 mån efter beslutet fattades)	

Lagrum

Lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. och förordning (1988:1215) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m

Länsstyrelsens ansvar

Under skärpt beredskap ska myndighetens normala verksamhet fortgå.

Under högsta beredskap är totalförsvaret all verksamhet som myndigheterna ska bedriva. För att underlätta för myndigheter och kommuner finns möjlighet att bland annat förenkla handläggning och beslutsfattande.

Handlägningsordning när lagen gäller

Mål och ärenden skall handläggas i den turordning som krävs av hänsyn till allmänna intressen. Om de är av betydelse för totalförsvaret, ska de ges särskilt företräde. (L. 29 §)

Andra aktörers befogenheter

- ☐ Regeringen får ändra i myndigheten och personalens uppgifter, placeringsort, beslutandeordning, överklagandebestämmelser (L. 11-12, 14, 32 §§).
- ☐ Regeringen får överlåta vissa befogenheter till statlig förvaltningsmyndighet (L. 11§ 3 st, 12 §, 14 § 2 st)
- ☐ Regeringen får föreskriva om anstånd i fråga om allmänna uppdrag i vilka tillsättningen sker på annat sätt än genom val. Den tidigare innehavaren ska kvarstå i uppdraget till dess att någon annan har valts och tillträtt uppdraget. Bestämmelser om att en innehavare av ett uppdrag vid en myndighet får avsäga sig uppdraget på grund av att han redan har haft detta under en viss tid eller har uppnått en viss ålder ska inte tillämpas. (L. 30, 37 §§)

När lagen om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. tillämpas förändras också förfarandet hos kommuner och regioner (L. 5-10 §§ och F. 3 §).

Lagstöd för ändrat förfarande hos kommuner och förvaltningsmyndigheter under höjd beredskap

[Lagen \(1988:97\) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.](#)

[Förordning \(1988:1215\) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.](#)

Vid beredskapslarm tillämpas lagen omedelbart i sin helhet.

Bestämmelserna i 5 - 37 §§ skall tillämpas om riket är i krig.

Är riket i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara vari riket har befunnit sig, får regeringen föreskriva att 5 - 37 §§ helt eller delvis skall tillämpas från den tidpunkt som regeringen bestämmer.

Under den tid när 5 - 37 §§ tillämpas gäller dessa bestämmelser eller föreskrifter som har meddelats med stöd av dem i stället för avvikande bestämmelser i någon annan lag eller författning.

Bestämmelserna i förordningen skall tillämpas i den utsträckning motsvarande föreskrift i lagen är satt i tillämpning.

Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
L. 13 § F. 9 §	Beslut om att fullmaktslagar ska träda i tillämpning	<i>Om Sverige är i krig och förbindelsen mellan länet och regeringen inte alls eller endast med avsevärda svårigheter kan upprätthållas eller omedelbara åtgärder annars måste vidtas får länsstyrelsen inom det område där förbindelsen brutits fullgöra de uppgifter, som enligt 8 kap. regeringsformen ankommer på regeringen samt besluta att en lag i visst ämne skall börja tillämpas.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
L. 15 §	Beslut om att inte höra annan myndighet eller införskaffa särskild utredning som myndigheten normalt ska göra i ett förvaltningsärende.	<i>Om det i en lag eller annan författning i fråga om förvaltningsärenden av visst slag har föreskrivits att en myndighet skall höras eller att någon annan särskild utredning skall införskaffas och det är förenat med väsentliga olägenheter att låta utreda ett ärende på detta sätt, får ärendet utredas på något annat lämpligt sätt.</i>	<i>Tjänsteanteckning ska göras i ärendet där det framgår på vilket sätt det är förenat med väsentliga olägenheter att låta utreda ärendet på det normala sättet.</i>
L. 16 §	Beslut om att skjuta upp handläggning av ärende	<i>Om en part är ur stånd att bevaka sin rätt eller om det finns något annat hinder för utredningen till följd av krig eller krigsfara ska länsstyrelsen skjuta upp</i>	<i>Tjänsteanteckning ska göras i ärendet där det framgår att handläggningen skjuts upp/att</i>



		<i>handläggning av ett ärende som avser myndighetsutövning mot någon enskild. Kan ärendet utredas tillfredsställande, får det dock handläggas och avgöras, om det är av synnerlig vikt för en part att ärendet avgörs eller om det föreligger andra särskilda skäl.</i>	<i>handläggningen fortskrider pga att det är av synnerlig vikt för en part eller på grund av andra särskilda skäl.</i>
L. 33 §	Beslut om att för sent inkommet överklagande anses inkommet i rätt tid	<i>Har en skrivelse med överklagande kommit in för sent till en myndighet och kan det skäligen antas att laga förfall förelegat på grund av krig eller krigsfara, ska skrivelsen anses ha kommit in i rätt tid, om den kommit in inom tre veckor från det förfallet upphörde.</i>	<i>Tjänsteanteckning ska göras i ärendet där det framgår att skrivelsen inkommit senast tre veckor efter att det laga förfallet upphörde. Hanteras sedan som vanligt.</i>

Uttag – för förfogande

Uttag är ett sätt att förbereda förfogande i fredstid. Genom att ta ut egendom redan innan beredskapen höjs kan myndigheter planera sin krigstida verksamhet. Det ökar också förutsebarheten för enskilda som då blir varse att deras egendom kommer kunna förfogas över.

Vid beredskapslarm ska all uttagen egendom överlämnas till myndigheterna på en i förväg bestämd plats. Uttagning besparar alltså myndigheterna massa arbete när förfogandelagen blir tillämplig.

Har myndigheten inte gjort uttag i fredstid får förfogande ske genom förfogandelagen.

Det saknas dock regler om vilken behovsmyndighet som ska få uttagsrätten när fler än en myndighet vill ta ut samma egendom. Försvarsmakten har föreskriftsrätt enligt 30 § förordning (1992:391) om uttagning av egendom för totalförsvarets behov men någon föreskrift har inte tagits fram för fast egendom vilket leder till att länsstyrelsen behöver besluta utan vägledning. Det huvudsakliga syftet med bestämmelserna är dock att beslut ska fattas för totalförsvarets bästa, vilket får tjäna som vägledning.

[Förordning \(1992:391\) om uttagning av egendom för totalförsvarets behov](#)

[Förfogandelag \(1978:262\)](#)

Ska förberedas i fredstid.

Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
F. 1 § 1-2 st, 11 § och 29 § L. 63 §	Beslut om uttagande av mark och byggnader	<i>Beslut om uttagning får inte överklagas, F. 29 §.</i>	B9
F. 1 § 1-2 st, 23 § och 29 § L. 63 §	Beslut om uttagande av radioanläggning	<i>Uttagning av radioanläggningar skall grundas på uppgifter som finns i Post- och telestyrelsens register över sådana anläggningar. Förordning (1994:396).</i> <i>Beslut om uttagning får inte överklagas, F. 29 §.</i>	B9



Länsstyrelserna

Förfogande⁴

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	
För att beslutet ska vara giltigt ska det -underställas riksdagen senast: (1 mån efter beslut fattades) -godkännas av riksdagen senast: (2 mån efter beslutet fattades)	

Lagrum

Förfogandelag (1972:262)

Förfogandeförordning (1978:558)

Länsstyrelsen kan fatta beslut om förfogande när förfogandelagen blir tillämplig. Beslut om förfogande ska tillgodose totalförsvarets eller folkförsörjningens ofrånkomliga behov av egendom och tjänster som inte kan tillgodoses på annat sätt. Förfogande får inte avse statens egendom.

Om ett uttagsbeslut redan finns kan mottagnade myndighet dock själv besluta om förfogande enligt 2 § förfogandeförordning (1978:558). Om förfogande för Försvarsmaktens räkning beslutar Försvarsmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk enligt 1 § förfogandeförordning (1978:558).

Länsstyrelsen kan för annans räkning besluta om förfogande av följande egendom som finns inom länet:

1. transportmedel,
2. fastigheter och
3. radioanläggningar.

Regeringen kan fatta beslut om att länsstyrelsen också kan besluta om förfogande av annan egendom än ovan uppräknade samt förfogande av tjänster.

Länsstyrelsens ansvar

- ☐ Beslut om förfogande av transportmedel, fastigheter och radioanläggningar
- ☐ Besluta om dispositionsförbud
- ☐ Besluta om utbetalning av ersättning
- ☐ Beslut om värderingsnämnders antal och verksamhetsområde i länet
- ☐ Beslut om att utse ordförande, ledamöter, ersättare samt statens ombud för nämnden
- ☐ Besluta om god man för de fall avlämnade parter inte kan enas

⁴ Text med tillhörande beslutsmallar är framtagna av Länsstyrelsernas Krisjuridiknätverk (SALT)



Länsstyrelserna

Proportionalitetsprövningen

När lämplig egendom har hittats måste en proportionalitetsprövning ske, alltså en prövning av vilken skada ägaren eller nyttjanderättshavaren lider i förhållandet till det allmännas behov. När det gäller skadan för ägaren / innehavaren får man utgå från det som denne själv uppger.

Normalt sett kan inte egendom som någon verkligen behöver för sin förvärvsverksamhet (t.ex. sitt yrkesutövande) bli föremål för förfogande. Detta får dock ske om tvingade skäl finns för att just den egendomen behöver tas i anspråk.

Behövs egendomen först senare?

Behöver inte egendomen tas i anspråk nu utan först i ett senare skede kan ett förberedande beslut tas, ett så kallat dispositionsförbud. Följande dispositionsförbud kan länsstyrelsen besluta om:

- ☐ Förbud mot överlåtelse
- ☐ Förbud mot förbrukning
- ☐ Förbud mot att skada egendomen
- ☐ Förbud mot att gömma undan eller föra bort egendomen

OBS! Beslut om förfogande måste fattas inom en månad efter dispositionsbeslutet annars förfaller dispositionsförbudet. Finns det särskilda skäl kan tiden förlängas med max en månad.

Förfogandebeslutet

I beslutet ska bl.a. framgå:

- ☐ vilken form av förfogande som avses,
- ☐ vilken egendom det rör,
- ☐ vilken tid och plats som egendomen kommer att besiktigas och
- ☐ när och var egendomen ska avlämnas,
- ☐ hur ersättning ska ges ut (enligt fastställd taxa eller beslut av lokal värderingsnämnd).

Beslutet blir verkställbart först när ägaren, innehavaren eller annan som berörs av beslutet, fått del av beslutet. Beslutet måste delges mottagaren.

Efter beslutet

Länsstyrelsen ska föra en förteckning i löpande nummerserie över alla ärenden om förfogande. Tänk på hur den förteckningen hanteras, den omfattas sannolikt av bestämmelserna i säkerhetsskyddslagen och lämpligen bör det därför göras en analys för att bedöma nivån av skydd på handlingen samt övriga handlingar/moment/uppgifter i ärendetypen. På samtliga handlingar i ett ärende ska samma nummer som i förteckningen skrivas.

Avlämningen

I det fall egendomen tas i anspråk med äganderätt för staten sker tradering när egendomen avlämnas eller på annat sätt kommer i statens besittning (t.ex. när nyckeln till en byggnad överlämnas). Observera att det är ägaren som ska se till att egendomen är i användbart skick för det ändamål den ska förfogas för.

När egendomen överlämnas ska mottagaren utfärda ett kvitto. Har länsstyrelsen tagit ut egendomen för någon annan ska denna myndighet lämna över en kopia på kvittot till länsstyrelsen.

Ska mottagande ske av t.ex. flera fordon från olika ägare kan det vara lämpligt att samordna mottagandet vid ett eller flera tillfällen med hänsyn till besiktningsförfarandet.

Överklagande

Beslutet om förfogande kan överklagas hos regeringen genom besvär.

Beslut om ersättning enligt taxa kan överklagas till lokala värderingsnämnden. Lokala värderingsnämndens överprövning kan ej överklagas.

Är lokal värderingsnämnd första instans för beslut om ersättning kan beslutet överklagas till riksvärderingsnämnd. Riksvärderingsnämndens beslut kan inte överklagas.

Lagstöd för förfogande

[Förfogandelag \(1972:262\)](#)

[Förfogandeförordning \(1978:558\)](#)

Vid beredskapslarm tillämpas lagen omedelbart i sin helhet.

Är riket i krig ska 4–6 §§ tillämpas. Regeringen får besluta att 4–6 §§ helt eller delvis ska tillämpas från tidpunkt som regering bestämmer

1. Om Sverige är i krigsfara
2. Om det råder sådana utomordentliga förhållanden pga. Krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige varit i krig eller krigsfara och om det till följd av dessa förhållanden föreligger knapphet eller betydande fara för knapphet inom riket på egendom av vikt för totalförsvarets eller folkförsörjningen.
3. Om det är nödvändigt att med hänsyn till försvarsberedskapen inkalla totalförsvarspliktiga till tjänstgöring med stöd av 4 kap. 7–8 §§ lagen om totalförsvarsplikt.

Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
L. 5 § F. 2 § F. 9 §	Beslut om förfogande av transportmedel	Beslut om förfogande skall delges med den som förfogandet riktar sig mot. Beslut om förfogande skall tillställas länsstyrelsen i det län där den med förfogandet avsedda egendomen finns eller där den med förfogandet	B4



Länsstyrelserna

LATHUND FÖR STABSCHEFER OCH STABSJURISTER

		<i>avsedda tjänsten eller åtgärden skall utföras</i>	
L. 5 § F. 2 § F. 9 §	Beslut om förfogande av fastigheter	<i>Beslut om förfogande skall delges med den som förfogandet riktar sig mot.</i> <i>Beslut om förfogande skall tillställas länsstyrelsen i det län där den med förfogandet avsedda egendomen finns eller där den med förfogandet avsedda tjänsten eller åtgärden skall utföras</i>	B4
L. 5 § F. 2 § F. 9 §	Beslut om förfogande av radioanläggning	<i>Beslut om förfogande skall delges med den som förfogandet riktar sig mot.</i> <i>Beslut om förfogande skall tillställas länsstyrelsen i det län där den med förfogandet avsedda egendomen finns eller där den med förfogandet avsedda tjänsten eller åtgärden skall utföras</i>	B4
L. 6 § F. 2 §	Beslut om dispositionsförbud	<i>Om egendomen inte behöver tas i anspråk direkt kan länsstyrelsen ta ett förberedande beslut (dispositionsförbud). Ett förfogandebeslut måste dock fattas inom en månad från disp.beslutet.</i>	B5
F. 19 §	Beslut om antalet väderingsnämnder och dess verksamhetsområde i länet.	<i>Beslut ska tas efter samråd med Försvarmakten.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
F. 20 §	Beslut om ordförande och övriga ledamöter i lokal värderingsnämnd, ersättare för dem samt statens ombud inför sådan nämnd	<i>Beslut ska tas efter samråd med Försvarmakten.</i> <i>Personer utses för max 3 år.</i> <i>Länsstyrelsen skall lämna riksvärderingsnämnden en förteckning över lokala värderingsnämnder med uppgift om ledamöter, ersättare och statens ombud. Förordning</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
F. 26 § F. 27 §	Beslut om utbetalning av ersättning	<i>Ersättning betalas ut av länsstyrelse som anges i 9 § andra stycket med</i>	<i>Finns ej,</i>



		<i>iakttagande av 41-44 §§ förfogandelagen (1978:262).</i> <i>Innan utbetalning sker, skall länsstyrelsen i den omfattning som omständigheterna påkallar det utreda huruvida annan än den som förfogandet riktar sig mot har rätt till den med förfogandet avsedda egendomen.</i> <i>Nedsättning enligt 43 § andra stycket förfogandelagen görs, om inte överenskommelse om fördelning har träffats inom en månad från det beslutet om ersättning har vunnit laga kraft.</i> <i>27 § Ersättning som länsstyrelse har betalat ut på grund av förfogande för Försvarmaktens behov, har länsstyrelsen rätt att få tillbaka av Försvarmakten. Förordning</i>	<i>under utarbetande</i>
F. 16 § 2 st.	Beslut om att utse god man för de fall parter inte kan enas	<i>Besiktning ska förrättas av tre gode män, om inte annat följer av tredje stycket.</i> <i>Av de gode männen utses en av den för vars behov förfogandet görs och en av den som förfogandet riktar sig mot. Riktar sig förfogandet mot flera och kan dessa parter inte ena sig om vem som skall utses till god man eller vill en part inte utse god man, utses denne av länsstyrelse som anges i 9 § andra stycket. De sålunda utsedda gode männen utser den tredje</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>



Länsstyrelserna

Undanförsel och förstörelse

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	
För att beslutet ska vara giltigt ska det -underställas riksdagen senast: (1 mån efter beslut fattades) -godkännas av riksdagen senast: (2 mån efter beslutet fattades)	

Lagrum

Lag (1992:1402) om undanförsel och förstörelse

Förordning (1993:243) om undanförsel och förstörelse

Med undanförsel avses i detta sammanhang att egendom av betydelse för totalförsvaret, för landets försörjning eller annars för det allmänna förflyttas från en plats till en annan plats för att förhindra att den förstörs eller annars går förlorad.

Med förstörelse avses att egendom förstörs eller på annat sätt görs obrukbar för att förhindra att den faller i fiendens hand och därigenom underlättar en fiendes krigsansträngningar.

Länsstyrelsens ansvar

- ☐ Besluta om undanförsel av egendom inom länet om förbindelse saknas eller endast med svårighet kan upprätthållas med regeringen
- ☐ Besluta om att egendom inte får föras till egna länet
- ☐ Besluta om förstörelse av egendom inom länet.
- ☐ Besluta att ta i anspråk mark, byggnader, transportmedel, material eller annat som behövs för att beslut om undanförsel eller förstörelse ska kunna verkställas.
- ☐ Planläggning av och andra förberedelser för undanförsel av egendom i länet
- ☐ Planläggning av och andra förberedelser för förstörelse av egendom i länet
- ☐ Besluta om föreläggande att medverka vid planläggning av undanförsel och förstörelse
- ☐ Besluta om ersättning

Lagstöd undanförsel och förstöring

<u>Lag (1992:1402) om undanförsel och förstöring</u> <u>Förordning (1993:243) om undanförsel och förstöring</u> Vid beredskapslarm tillämpas lagen omedelbart i sin helhet. Är Sverige i krig ska 5-10 §§ i lagen tillämpas. Regeringen får föreskriva att 5--10 §§ skall tillämpas, om 1. Sverige är i krigsfara, 2. det råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara.			
Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
F. 38 §	Planläggning av och andra förberedelser för undanförsel av egendom i länet	Ska göras i fredstid	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
F. 10 §	Planläggning av och andra förberedelser för förstöring av egendom i länet	Ska göras i fredstid	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
F. 4 §	Beslut om föreläggande att medverka vid planläggning av undanförsel	Ska göras i fredstid	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
F. 11 §	Beslut om föreläggande att medverka vid planläggning av förstöring	Ska göras i fredstid	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
L. 12 § F. 15 §	Beslut om ersättning		<i>Finns ej, under utarbetande</i>
F. 5 §	Beslut om undanförsel av egendom inom länet om förbindelse saknas eller endast med svårighet kan upprätthållas med regeringen.	<i>Ex. kulturföremål som är av vikt för rikets historia m.m.</i>	B6
L. 6 § F. 8 §	Beslut om att egendom inte får föras till egna länet		<i>Finns ej, under utarbetande</i>
F. 12 §	Beslut om förstöring av egendom inom länet.	<i>Ex. en viktigt byggnad som riskerar att hamna i motståndarens besittning som påverkar rikets försvar.</i>	B7
L. 10 §	Beslut att ta i anspråk mark, byggnader, transportmedel, material eller annat som behövs för att beslut om undanförsel eller förstöring ska kunna verkställas.		B8



Länsstyrelserna

Utrymning och inkvartering

Reglerna gäller endast under höjd beredskap (krig innebär automatiskt höjd beredskap).	
Beslut om skärpt/högsta beredskap fattat datum:	

Lagrum

Lag (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.
samt förordning (2006:639) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.

Möjligheterna att besluta om utrymningsåtgärder är kopplade till behovet av att skydda befolkningen eller behovet av att vidta militära åtgärder i ett område. Vad gäller inkvartering innehåller lagstiftningen bl.a. bestämmelser som ger kommunen möjlighet att förelägga innehavaren av en byggnad eller lägenhet att upplåta den åt den som behöver en bostad till följd av utrymningsbeslutet.

Länsstyrelsens ansvar

- ☐ Genomföra planläggning av utrymning
- ☐ Besluta om utrymning under höjd beredskap
- ☐ Besluta att de som omfattas av utrymningsbeslut ska vistas på särskild plats
- ☐ Meddela in- eller utflyttningsförbud inom ett visst område i länet.

De olika stadierna under höjd beredskap för utrymning/inkvartering

1. **Initiera** – sträcker sig från att en händelse som föranleder en utrymning har inträffat, eller riskerar att inträffa tills det är dags att utrymma människor i området.
2. **Utrymma** – omfattar själva förflyttningen ut ur området
3. **Inkvartera** – De utrymda får tillfälligt boende
4. **Återflytta** – perioden från det att beslut om återflyttning fattas tills de utrymda har återvänt.

Tips: I MSBs vägledning *Att planera och förbereda en storskalig utrymning sid 20*, finns specifika aspekter som beslutsfattaren bör tänka på innan ett beslut om utrymning fattas.

<https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/27507.pdf>

Andra aktörer kan besluta om utrymning i fredstid men då är det bl.a. följande lagstiftning som styr

- ☐ *Lag (2003:778) om skydd mot olyckor samt förordning (2003:789) om skydd mot olyckor*
- ☐ *Polislag (1984:387)*
- ☐ *Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extra ordinära händelser i fredstid och höjd beredskap samt förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap.*

Lagstöd för utrymning, utflyttningsförbud och inflyttningsförbud

<u>Lag (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.</u> <u>förordning (2006:639) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.</u> Lagen gäller endast under höjd beredskap. Vänta på att regeringen fattar beslut om höjd beredskap.			
Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
L. 1-2 §§ F. 3 §	Beslut om utrymning och inkvartering	Utrymning om: området blivit eller kan antas bli utsatt för stridshandlingar och utrymningen är nödvändig för att skydda befolkningen, eller Det i området behöver vidtas militära åtgärder av väsentlig betydelse och åtgärderna allvarligt försvåras om utrymning inte sker. Beslutet får inte överklagas 6 kap. 2 § L. Beslut enligt 2 kap. som meddelas under höjd beredskap skall gälla omedelbart om inte något annat bestäms i beslutet. L. 6:4	B1
L. 6 § F. 4 §	Beslut om utflyttningsförbud	Förbud om: de som uppehåller sig inom ett visst område att lämna detta om förflyttningen eller vistelsen utanför området allvarligt skulle försvåra åtgärder av väsentlig betydelse för totalförsvaret, eller vara förenad med uppenbar livsfara. Beslutet får inte överklagas 6 kap. 2 § L. Beslut enligt 2 kap. som meddelas under höjd beredskap skall gälla omedelbart om inte något annat bestäms i beslutet. L. 6:4	B2
L. 7 § F. 5 §	Beslut om inflyttningsförbud	Lst får meddela förbud för dem som inte är bosatta inom ett visst område att annat än tillfälligt uppehålla sig inom området, om en inflyttning allvarligt skulle försvåra åtgärder av väsentlig betydelse för totalförsvaret. Beslutet får inte överklagas 6 kap. 2 § L. Beslut enligt 2 kap. som meddelas under höjd beredskap skall gälla omedelbart om inte något annat bestäms i beslutet. 6 kap. 4 § L.	B3



Länsstyrelserna

Ransonering

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	
För att beslutet ska vara giltigt ska det -underställas riksdagen senast: (1 mån efter beslut fattades) -godkännas av riksdagen senast: (2 mån efter beslutet fattades)	

Lagrum

Ransoneringslag (1978:268)

Enligt 6 § får regeringen föreskriva om reglering av handel på olika sätt om det är nödvändigt för hushållningen med förnödenhet som är av vikt för totalförsvaret eller folkförsörjningen om det av utomordentlig händelse föreligger knapphet eller betydande fara för knapphet inom riket.

Beslutet kan gälla att förnödenhet

1. under viss tid icke får saluhållas, utbjudas mot vederlag, överlåtas eller förvärvas,
2. får saluhållas, utbjudas mot vederlag, överlåtas eller förvärvas endast i den ordning och på de villkor som föreskrives av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer,
3. får användas endast för de ändamål, på de villkor och med de begränsningar som föreskrives av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Enligt 7 § kan regeringen också föreskriva att viss förnödenhet inte får frambringas, tillverkas, beredas, användas eller yrkesmässigt köpas eller säljas av annan än den som har fått tillstånd därtill av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Ett beslut om ransonering åtföljs sannolikt av ett beslut om *prisreglering* enligt prisregleringslagen (1989:978) av något slag. Ett sådant beslut får fattas av regeringen om det finns risk för en allvarlig prisstegring inom landet på en eller flera viktiga varor eller tjänster.

Länsstyrelsens ansvar

Regeringen har inte beslutat om någon förordning till ransoneringslagen. Därför kan fler uppgifter än de som listas här komma att åläggas länsstyrelsen.

Det som länsstyrelsen ska göra enligt ransoneringslagen idag:

- ☐ Ta emot vissa ansökningar
- ☐ Olika beslut för att undersöka att en kontrollera en uppgiftsskyldig
- ☐ Förelägga om vite för att vissa skyldigheter enligt lagen ska fullgöras



Länssstyrelserna

Andra aktörers ansvar

Kommuner har vissa uppgifter att utföra när ransoneringslagen gäller enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap 3 kap 3 § och förordning (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap 8 §.

Lagstöd för ransoneringslag

Ransoneringslag (1978:268)

Vid beredskapslarm tillämpas lagen omedelbart i sin helhet.

Kommer riket i krig, träder 6-9 §§ i tillämpning.

Regeringen får föreskriva att 6-9 §§ helt eller delvis skall tillämpas från tidpunkt som regeringen bestämmer,

1. om riket är i krigsfara,

2. om det till följd av krig eller av krigsfara vari riket har befunnit sig eller av annan utomordentlig händelse föreligger knapphet eller betydande fara för knapphet inom riket på förnödenhet av vikt för totalförsvaret eller folkförsörjningen.

Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
L. 12 §	Ta emot ansökan om inlösen av förnödenhet	Länssstyrelsen är inte utpekad som beslutsfattande myndighet utan det är regeringen eller den myndigheten regeringen bestämmer. Länssstyrelsen ska endast ta emot ansökan och skicka den vidare till regeringen.	Diariet för och sekretessflagga m OSL 30 kap 23 §. Skicka till regeringen eller annan utpekad myndighet.
L. 34 §	Begäran att en uppgiftsskyldig tillhandahåller handelsböcker och andra affärshandlingar	Det kan föreskrivas att de som i sin yrkesmässiga verksamhet hanterar den ransonerade förnödenheten ska lämna skriftliga uppgifter angående sin rörelse och föra de anteckningar som behövs för kontroll av föreskriftens efterlevnad. Om den förnödenhet som regleras är energi är var och en skyldig att lämna de uppgifter och göra de avläsningar som är behövliga för att regleringen ska genomföras. Länssstyrelsen får begära att en uppgiftsskyldig tillhandahåller handelsböcker och andra affärshandlingar för att kontrollera att lämnade uppgifter är riktiga och fullständiga. Länssstyrelsen bestämmer tid och plats för kontrollen. För att kunna genomföra en kontroll måste länssstyrelsen ha en delegationsordning som pekar ut vem eller vilka som utför kontroller enligt ransoneringslagen.	Finns ej, under utarbetande



Länsstyrelserna

LATHUND FÖR STABSCHEFER OCH STABSJURISTER

L. 35 §	Beslut om undersökning av kontor, fabrik, butik, serveringslokal, lagerlokal, ladugård eller annat utrymme eller förvaringsställe, som den uppgiftsskyldige råder över samt	<i>Om en uppgiftsskyldig inte låter länsstyrelsen utföra sin kontroll eller om det finns särskild anledning att kontrollera om uppgiftsskyldigheten har fullgjorts får länsstyrelsen besluta om undersökning.</i> <i>Undersökningen kan avse kontor, fabrik, butik, serveringslokal, lagerlokal, ladugård eller annat utrymme eller förvaringsställe som den uppgiftsskyldige råder över. Länsstyrelsen kan också besluta om omhändertagande av handelsböcker och andra affärshandlingar.</i> <i>Vid en sådan undersökning eller omhändertagande gäller samma regler för länsstyrelsen som för undersökningsledaren, åklagaren eller rätten vid en husrannsakan. Länsstyrelsen kan begära att Polismyndigheten bistår med handräddning om det behövs. (L. 35 §, Rättegångsbalken 28 kap)</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
L. 35 §	Beslut om omhändertagande av uppgiftsskyldigs handelsböcker och andra affärshandlingar	<i>Vid undersökning och omhändertagande ska bestämmelserna i 28 kap. rättegångsbalken om husrannsakan gälla i tillämpliga delar. Myndigheten utövar då den befogenhet som vid husrannsakan tillkommer undersökningsledaren, åklagaren eller rätten. Polismyndigheten ska lämna den handräddning som behövs för undersökningen och omhändertagandet</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
L. 37 §	Beslut om att meddela föreläggande vid vite att fullgöra vissa skyldigheter enligt lagen	<i>Om ransoneringsbevis har återkallats ska innehavaren genast överlämna beviset till den myndighet som har återkallat det eller till en annan utpekad myndighet (L. 28 §). Så gäller även för så kallade flyttningsbetyg till utlandet samt en avliden persons bevis (L. 29 §).</i> <i>Om någon inte fullgör en sådan skyldighet eller om någon underlåtit eller antas ha underlåtit att fullgöra sin uppgiftsskyldighet enligt L. 31-33 §§ får länsstyrelsen förelägga vid vite att fullgöra skyldigheten.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>



		<i>Länsstyrelsens beslut om föreläggande är endast överklagningsbart i samband med överklagande av beslut om utdömande av vitet (L. 40 §).</i>	
L. 23 §	Beslut om lokal värderingsnämnd (se avsnitt om Förfogande)	<i>Ersättning enligt 18 § ransoneringslagen bestäms av lokal värderingsnämnd om det inte rör råolja eller oljeprodukter som omfattas av oljekrislagen (1975:197).</i> <i>Bestämmelser om lokal värderingsnämnd finns i förfogandelagen (1978:262).</i> <i>Hur ersättningen bestäms regleras i 18-24 §§ ransoneringslagen.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>



Länsstyrelserna

Prisreglering

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	
För att beslutet ska vara giltigt ska det -underställas riksdagen senast: (1 mån efter beslut fattades) -godkännas av riksdagen senast: (2 mån efter beslutet fattades)	

Lagrum

Prisregleringslag (1989:978)

Regler om tillämpning

Vid beredskapslarm tillämpas lagen omedelbart i sin helhet.

Enligt 6 § ska 13, 14, 19, 22--26, 28, 29 och 34 §§ tillämpas om Sverige kommer i krig

Av 7 § framgår att om Sverige är i krigsfara, får regeringen föreskriva att en eller flera av bestämmelserna i 13, 14, 19, 22--26, 28, 29 och 34 §§ skall tillämpas

Av 8 § framgår det att om det av någon annan orsak än krig eller krigsfara finns risk för en allvarlig prisstegring inom landet på en eller flera viktiga varor eller tjänster, får regeringen meddela föreskrifter om enligt de bestämmelser som framgår av 8 § p. 1,2,3.

Av 9 § framgår det att om det av någon annan orsak än krig eller krigsfara finns risk för en allvarlig stegring av hyrorna inom landet för bostadslägenheter och lokaler, får regeringen föreskriva att 34 § skall tillämpas på hyror för bostadslägenheter och lokaler som tillhandahålls i näringsverksamhet

Regeringen får föreskriva om prisreglering om det finns risk för en allvarlig prisstegring inom landet på en eller flera viktiga varor (lösa saker, gas, elektrisk kraft och vatten) eller tjänster. Detta gäller även för hyra av bostadslägenheter och lokaler.

För att besluta om prisreglering ska det för det första föreligga en allvarlig bristsituation, vilket kännetecknas av ett kraftigt minskat utbud och/eller en kraftigt ökad efterfrågan som leder till dramatiskt stigande priser. Ett minskat utbud kan exempelvis uppstå till följd av avskurna eller begränsade handelsförbindelser. En ökad efterfrågan kan uppstå vid krig eller krigsfara, eller till följd av pandemier eller efter omfattande katastrofer. För



Länsstyrelserna

det andra krävs att marknaden inte på kort eller medellång sikt förmår att skapa jämvikt, eller skapar en jämvikt som är samhällsekonomiskt ineffektiv eller ogynnsam ur fördelningssynpunkt. För det tredje ska de negativa konsekvenserna av marknadsmisslyckandet vara av viss storlek och betydelse och därmed tillräckligt allvarliga för att motivera ett ingripande från statens sida.

Varorna eller tjänsterna i fråga bör vara av betydelse för en stor del av befolkningen och vara svåra att ersätta eller transportera från andra områden. På kort sikt är färre produkter nödvändiga; mat, vatten, el, bränsle och läkemedel. Slutligen ska det röra sig om förnödenheter som är nödvändiga för att hålla befolkningen vid liv eller för att upprätthålla viss samhällsnyttig verksamhet. Det måste finnas en proportionalitet i tillämpningen av prisreglering. Det allmänna försörjningsintresset måste vara starkare än det enskilda intresset av att fritt förfoga över sin egendom.

Prisregleringarna får gälla alla varor och tjänster som tillhandahålls i näringsverksamhet, vilket inkluderar statens och kommuners rena affärsverksamhet.

Prisregleringslagen är inte tillämplig på;

- taxor och avgifter som fastställs av regeringen
- försäljning enligt utsökningsbalken och konkurslagen
- taxor och avgifter som gäller förfogande enligt förfogandelagen och ransoneringslagen

Länsstyrelsens ansvar

Prisregleringslagen är öppet skriven och de allra flesta uppgifter åligger regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer, vilket innebär att ingen myndighet är utpekad med något särskilt ansvar och det finns ingen förordning. Regeringen kommer sannolikt inte att peka ut berörda myndigheterna förrän ett beslut om prisreglering fattas.



Länsstyrelserna

Gränsövervakning

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum:	

Lagrum

Lagen (1979:1088) om gränsövervakningen i krig m.m.

Förordning (1979:1091) om gränsövervakningen i krig m.m.

För person- och godstrafiken över Sveriges gränser finns regler i utlännings- och tullagstiftningen. Av hänsyn till rikets säkerhet och för hävdande av dess oberoende ställning har dessutom i andra författningar ställts upp vissa särskilda begränsningar i rätten att passera in på eller lämna svenskt territorium eller del därav. Uppgiften att övervaka de aktuella bestämmelsernas efterlevnad ankommer främst på polis- och tullmyndigheterna samt myndigheterna inom Försvarsmakten, varje myndighet inom sitt ansvarsområde. Grundläggande bestämmelser angående omfattningen av gränsövervakningen, den personal som ska ombesörja övervakningen och den materiel och de övriga anordningar som fordras för ändamålet ska för varje län tas upp i en organisationsplan. Ansvaret för och ledningen av gränsövervakningen tillkommer länsstyrelsen. När det gäller trafiken till eller från sådant gränsområde som direkt berörs av militära operationer till lands faller dock ansvaret och ledningen på de militära myndigheterna.

Länsstyrelsens ansvar

- ☐ ansvara för gränsövervakningen och leda övervakningen inom länet.
- ☐ förordna gränsövervakningschef samt besluta om gränsövervakningschefens verksamhetsområde
- ☐ upprätta och fastställa en organisationsplan för gränsövervakningen inom länet
- ☐ förordna att gränsövervakningsman får företa kroppsvisitation och kroppsbesiktning
- ☐ sörja för personalens utbildning och i övrigt vidta de förberedelser som krävs för att gränsövervakningen ska kunna samordnas enligt denna lag
- ☐ anmäla förstärkning av gränsövervakningsmän till regeringen

Lagstöd för gränsövervakning

[Lagen \(1979:1088\) om gränsövervakningen i krig m.m.](#)

[Förordning \(1979:1091\) om gränsövervakningen i krig m.m.](#)

Kommer riket i krig ska den övervakning av trafiken över rikets gränser som ankommer på Polismyndigheten, Tullverket, Försvarmakten och Kustbevakningen samordnas i de avseenden som anges i 2 §.

Är riket i krigsfara eller råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara som riket har befunnit sig i, får regeringen föreskriva att gränsövervakningen ska samordnas i de avseenden som anges i 2 §.

Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
L. 4 §	Beslut om att förordna gränsövervakningschef samt beslut om gränsövervakningschefens verksamhetsområde	Länsstyrelsen ska förordna en eller flera gränsövervakningschefer att utöva den omedelbara ledningen av den gränsövervakning som länsstyrelsen ansvarar för. Gränsövervakningschefens verksamhetsområde bestäms av länsstyrelsen	Finns ej, under utarbetande
L. 8 §	Beslut om att förordna att gränsövervakningsman får företa kroppsvisitation och kroppsbesiktning	Om en skärpning av kontrollen av persontrafiken till eller från utlandet med visst transportmedel eller för viss tidrymd anses oundgängligen nödvändig på någon plats inom länet, kan den länsstyrelse som har ansvaret för gränsövervakningen förordna att gränsövervakningsman får företa kroppsvisitation och kroppsbesiktning på var och en, som med sådant transportmedel eller under angiven tidrymd ankommer till platsen från utlandet eller avreser från platsen till utlandet. Samma befogenhet tillkommer gränsövervakningschef inom hans verksamhetsområde.	Finns ej, under utarbetande
L. 11 § F. 2 §	Upprätta och fastställa en organisationsplan för gränsövervakningen inom länet.	Innan planen fastställs ska länsstyrelsen samråda med Polis, Försvarmakten och Tullverket som sedan ska få en kopia på den fastställda planen. Länsstyrelsen ska pröva minst en gång per år om planen behöver revideras.	Finns ej, under utarbetande



Länsstyrelserna

L. 11 §	Länsstyrelsen ska sörja för personalens utbildning och i övrigt vidta de förberedelser som krävs för att gränsövervakningen ska kunna samordnas enligt denna lag		<i>Finns ej, under utarbetande</i>
F. 4 §	Beslut om att anmäla förstärkning av gränsövervakningsmän till regeringen	<i>Om det uppstår ett tillfälligt behov av mer personal för gränsövervakning än vad som står i planen och om förstärkning inte kan erhållas genom länsstyrelsens försorg eller genom framställning till någon myndighet som kan besluta om förstärkning, skall länsstyrelsen göra anmälan till regeringen.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>

Förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m.m.

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	
För att beslutet ska vara giltigt ska det -underställas riksdagen senast: (1 mån efter beslut fattades)	
-godkännas av riksdagen senast: (2 mån efter beslutet fattades)	

Lagrum

Lag (1939:299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m.m.

Lagen syftar till att svenska fartyg inte ska övergå i främmande makts ägo under höjd beredskap.

När lagen tillämpas krävs det tillstånd för att överlåta delar i ett svenskt fartyg eller i ett svenskt bolag som äger svenska fartyg till en utlänning eller ett bolag med mer än en tredjedel utländskt ägande. Det krävs också tillstånd för uthyrning (tidsbefraktning) eller annat nyttjande av svenska fartyg om den som nyttjar fartyget är utlänning.

Länsstyrelsens ansvar

Länsstyrelsen har inga uppgifter enligt lagen.

Var uppmärksam på om länsstyrelsen blir utpekad som tillståndsgivande myndighet.

Lagstöd för tillstånd för överlåtelse, upplåtelse, hyra och annan nyttjanderätt av svenskt fartyg till utlänning eller svenskt bolag med utländskt ägande.

Lag (1939:299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m.m.

Vid beredskapslarm tillämpas lagen omedelbart i sin helhet.

Är Sverige i krig, skall bestämmelserna i 2-4 §§ tillämpas.

Är Sverige i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen föreskriva att bestämmelserna i 2-4 §§ skall tillämpas.

Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
L. 2 § 1 mom	Beslut om tillstånd för överlåtelse, upplåtelse, hyra och annan nyttjanderätt av svenskt fartyg till	<i>Det framgår inte vilken myndighet som ska vara tillståndsgivande när lagen</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>



	utlänning eller svenskt bolag med utländskt ägande.	<i>tillämpas. Var uppmärksam på om länsstyrelsen pekas ut av regeringen.</i> <i>Gäller inte rätten för utlänning att överlåta sådan andel i fartyg eller sådan aktie, som vid den tid då 2-4 §§ träder i tillämpning redan ägs av utlänning, eller sådan rätt till tidsbefraktning av eller nyttjanderätt till fartyg, som vid samma tid tillkommer utlänning, inte heller påverkas den rätt att teckna eller erhålla nya aktier, som vid sådan tid enligt bolagsordningen tillkommer aktieägare.</i> <i>Beslutet överklagas till allmän förvaltningsdomstol enligt 40 § förvaltningslag (2017:900), FL.</i> <i>Beslutet får verkställas omedelbart enligt 35 § FL om ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver det. Länsstyrelsen ska dock först noga överväga om det finns skäl att avvakta med att verkställa beslutet på grund av</i> <i>1. att beslutet medför mycket ingripande verkningar för någon enskild,</i> <i>2. att verkställigheten inte kan återgå om ett överklagande av beslutet leder till att det upphävs, eller</i> <i>3. någon annan omständighet</i>	
--	--	--	--



Länssstyrelserna

Fraktfart med svenska fartyg

Lagen gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att den ska gälla fattat datum:	
För att beslutet ska vara giltigt ska det -underställas riksdagen senast: (1 mån efter beslut fattades) -godkännas av riksdagen senast: (2 mån efter beslutet fattades)	

Lagrum

Lag (1940:176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg och, kungörelse (1960:516) med tillämpningsföreskrifter till lagen (1940:176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg

Regler om tillämpning

Kungörelsen gäller vid beredskapslarm eller om regeringen fattat beslut om att lagen ska gälla och sedan fattar ett ytterligare beslut om att reglerna i kungörelsen ska tillämpas.

Länssstyrelsens ansvar

Sjöfartsverket beslutar om tillstånd för resa med vissa svenska fartyg. Om Sjöfartsverkets beslut inte utan allvarlig olägenhet kan avvaktas får länssstyrelsen besluta om tillstånd.

Lagstöd för tillstånd för resa med registreringspliktigt svenskt fartyg

[Lag \(1940:176\) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg](#)
[kungörelse \(1960:516\) med tillämpningsföreskrifter till lagen \(1940:176\) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg](#)

Vid beredskapslarm tillämpas lagen omedelbart i sin helhet.

Är Sverige i krig, skall bestämmelserna i 2 och 3 §§ tillämpas.

Är Sverige i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen föreskriva att 2 och 3 §§ skall tillämpas.

Kungörelsen gäller vid beredskapslarm eller om lagen gäller och regeringen fattar beslut om att reglerna i kungörelsen ska tillämpas.

Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
K. 1-2 §§	Beslut om tillstånd (som kan förenas med vissa villkor) för resa med	Länssstyrelsen i det län där fartyget befinner sig när resan ska påbörjas	Finns ej,



	registreringspliktigt svenskt fartyg. Gäller inte fartyg som har ett gällande passagerarfartygscertifikat och vars bruttodräktighet understiger 350, eller bogserfartyg med en maskinstyrka understigande 100 effektiva hästkrafter. Gäller inte heller för resa mellan svensk och utländsk ort med fartyg som inte är bogserfartyg och vars bruttodräktighet understiger 100, eller för resa mellan svenska hamnar med fartyg som inte är bogserfartyg och vars bruttodräktighet understiger 350.	<i>fattar beslut enbart när Sjöfartsverkets beslut inte utan allvarlig olägenhet kan avvaktas.</i> <i>Beslutet överklagas till allmän förvaltningsdomstol enligt 40 § förvaltningslag (2017:900), FL.</i> <i>Beslutet får verkställas omedelbart enligt 35 § FL om ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver det. Länsstyrelsen ska dock först noga överväga om det finns skäl att avvakta med att verkställa beslutet på grund av</i> <i>1. att beslutet medför mycket ingripande verkningar för någon enskild,</i> <i>2. att verkställigheten inte kan återgå om ett överklagande av beslutet leder till att det upphävs, eller</i> <i>3. någon annan omständighet</i>	<i>under utarbetande</i>
--	---	--	-------------------------------------



Länsstyrelserna

Betalningsväsendet under krigsförhållanden

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	
För att beslutet ska vara giltigt ska det -underställas riksdagen senast: (1 mån efter beslut fattades) -godkännas av riksdagen senast: (2 mån efter beslutet fattades)	

Lagrum

Lag (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden och kungörelse (1964:18) med vissa föreskrifter angående tillämpningen av lagen den 20 december 1957 (nr 684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden

Lagen och kungörelsen är föråldrade och skrevs i en tid då länsstyrelsen hade fiskala uppgifter och riksbanken hade regionala kontor. Varken det ekonomiska systemet eller myndighetsstrukturer är idag desamma som när författningarna tillkom. Länsstyrelsen har enligt lagen och kungörelsen viss föreskriftsrätt och möjlighet att uppdra andra myndigheter på området men övriga myndigheter är nationella och följer inte längre länsindelningen. Länsstyrelsen ska dessutom samordna myndigheter som inte längre finns eller inte är regionala.

Länsstyrelsens ansvar

- ☐ Besluta om tillämpningsföreskrifter om förbindelsen med regeringen upphör
- ☐ Uppdra åt riksbanken att meddela tillämpningsföreskrifter
- ☐ Betala ut medel till aktör i länet som inte kan få medel genom den normala myndighetsgången
- ☐ Samordna riksbankens, postverkets och andra penninginrättningars verksamhet för att trygga penningmedelförsörjningen inom länet



Länsstyrelserna

Lagstöd för åtgärder inom betalningsväsendet under krigsförhållanden

[Lag \(1957:684\) om betalningsväsendet under krigsförhållanden](#)

[Kungörelse \(1964:18\) med vissa föreskrifter angående tillämpningen av lagen den 20 december 1957 \(nr 684\) om betalningsväsendet under krigsförhållanden](#)

Vid beredskapslarm tillämpas lagen omedelbart i sin helhet.

Är Sverige i krig, skall bestämmelserna i 2, 4 och 5 §§ tillämpas.

Är Sverige i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen föreskriva att 2, 4 och 5 §§ skall tillämpas.

När bestämmelserna i 2, 4 och 5 §§ tillämpas, gäller inte bestämmelser i lag eller annan författning, om de strider mot dessa bestämmelser eller mot föreskrifter som meddelats med stöd av dem.

Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
L. 5-6 1 st §§	Beslut om tillämpningsföreskrifter	<i>Om förbindelsen mellan länet och riksstyrelsen inte kan upprätthållas eller enbart kan upprätthållas med avsevärd svårighet eller om det föreligger ett trängande behov av omedelbara åtgärder får länsstyrelsen meddela de föreskrifter som behövs för att tillämpa lagen.</i> <i>Beslutet överklagas till allmän förvaltningsdomstol enligt 40 § FL.</i> <i>Beslutet får verkställas omedelbart enligt 35 § FL om ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver det. Länsstyrelsen ska dock först noga överväga om det finns skäl att avvakta med att verkställa beslutet på grund av</i> <i>1. att beslutet medför mycket ingripande verkningar för någon enskild,</i> <i>2. att verkställigheten inte kan återgå om ett överklagande av beslutet leder till att det upphävs, eller</i> <i>3. någon annan omständighet</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
L. 5-6 2 st §§	Beslut om att uppdra åt riksbanken samt åt konungen underordnad myndighet att meddela tillämpningsföreskrifter	<i>Om förbindelsen mellan länet och riksstyrelsen inte kan upprätthållas eller enbart kan upprätthållas med avsevärd svårighet eller om det föreligger ett trängande behov av omedelbara åtgärder får länsstyrelsen uppdra åt riksbanken samt åt konungen underordnad myndighet att meddela de föreskrifter som behövs</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>



Länsstyrelserna

		<i>för tillämpningen av lagen eller med stöd av lagen meddelat förordnande.</i> <i>Beslutet överklagas till allmän förvaltningsdomstol enligt 40 § FL.</i> <i>Beslutet får verkställas omedelbart enligt 35 § FL om ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver det. Länsstyrelsen ska dock först noga överväga om det finns skäl att avvakta med att verkställa beslutet på grund av</i> <i>1. att beslutet medför mycket ingripande verkningar för någon enskild,</i> <i>2. att verkställigheten inte kan återgå om ett överklagande av beslutet leder till att det upphävs, eller</i> <i>3. någon annan omständighet</i>	
K. 10-11 §§	Beslut om att inom eget län utbetala medel för upprätthållande av kommuners och myndigheters verksamhet om deras förbindelse med huvudmannen är bruten.	<i>Om en statsmyndighet utan eget postgirokonto blir avstängd från förbindelse med sin huvudförvaltning ska länsstyrelsen i det län som myndigheten har sin verksamhet eller om så ej kan ske, annan lämplig länsstyrelse, betala ut erforderliga medel för verksamhetens upprätthållande på rekvisition.</i> <i>Detsamma gäller understöd eller bidrag från riksdagen till kommun, förening, sammanslutning, anstalt eller enskild som på grund av krigshändelser inte utbetalas av den myndighet som förfogar över medlen.</i> <i>Kommunalmyndighet erhåller erforderliga medel för verksamhetens upprätthållande efter rekvisition i det län där myndigheten har sin verksamhet eller om så ej kan ske, annan lämplig länsstyrelse.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>



Länsstyrelserna

Beskattning, förtullning och folkbokföring under krig och krigsfara

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	
För att beslutet ska vara giltigt ska det -underställas riksdagen senast: (1 mån efter beslut fattades)	
-godkännas av riksdagen senast: (2 mån efter beslutet fattades)	

Lagrum

[Lagen \(1995:439\) om beskattning, förtullning och folkbokföring under krig eller krigsfara m.m.,](#)

Syftet med lagen är att förfarandet med beskattning, förtullning och folkbokföring ska kunna förenklas och bli mer flexibelt under krig eller krigsfara.

Enligt 8 § får regeringen föreskriva att beslut om skatt eller tull får fattas av någon annan myndighet än som annars föreskrivs.

Länsstyrelsens ansvar

Länsstyrelsen har inget utpekat ansvar.

Andra myndigheters befogenheter

Regeringen får enligt lagen överlåta viss befogenhet till Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten (L. 12-14 §§).



Länsstyrelserna

Försäkringsverksamhet

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	
För att beslutet ska vara giltigt ska det -underställas riksdagen senast: (1 mån efter beslut fattades) -godkännas av riksdagen senast: (2 mån efter beslutet fattades)	

Lagrum

[Lag \(1999:890\) om försäkringsverksamhet under krig eller krigsfara m.m.](#)

Länsstyrelsens ansvar

Länsstyrelsen har inget utpekat ansvar.

Andra myndigheters befogenheter

Finansinspektionen får utökade befogenheter enligt lagen. Lagen reglerar också Krigsförsäkringsnämnden.



Länsstyrelserna

Krigshandelslag

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum:	
För att beslutet ska vara giltigt ska det -underställas riksdagen senast: (1 mån efter beslut fattades) -godkännas av riksdagen senast: (2 mån efter beslutet fattades)	

Lagrum

[Krigshandelslagen \(1964:19\)](#)

Krigshandelslagen innebär en komplettering av beredskapslagstiftningen på näringslivets område. Lagen ger möjlighet att i ett krigsläge och under liknande förhållanden kontrollera enskildas utfästelser i fråga om varors in- och utförsel m.m. och syftar till att förebygga en med Sveriges intressen oförenlig övervakning av vår handel.

Länsstyrelsens ansvar

Länsstyrelsen har inget utpekat ansvar.



Länsstyrelserna

Skolväsendet under krig och vid krigsfara m.m.

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	
För att beslutet ska vara giltigt ska det -underställas riksdagen senast: (1 mån efter beslut fattades) -godkännas av riksdagen senast: (2 mån efter beslutet fattades)	

Lagrum

Förordning (1991:1195) om skolväsendet under krig och vid krigsfara m.m.

Föreskrifterna i 12 och 13 §§ som rör planläggningen ska tillämpas utan särskilt beslut av regeringen.

Förordning innehåller föreskrifter om skolverksamheten under krig och vid krigsfara inom den del av skolväsendet som en kommun eller en region är huvudman för. Förordningen innebär bl.a. att en huvudman kan jämka i timplaner och kursplaner för att göra det möjligt att bedriva verksamheten under höjd beredskap. En kommun får bl.a. besluta att verksamheten vid en eller flera skolenheter inom grundsärskolan ska läggas ned.

Länsstyrelsens ansvar

- ☐ Besluta om att lägga ned kommunens gymnasieskola och/eller vuxenutbildning efter begäran från Arbetsförmedlingen.
- ☐ Handlägga överklagade beslut som fattats av styrelsen för utbildningen enligt denna förordning.
- ☐ besluta, enligt förordningen (1992:391) om uttagning av egendom för totalförsvarets behov, vilka lokaler som får användas för skolverksamheten efter att kommun/region underrättat länsstyrelsen om vilka lokaler de är i behov av.
- ☐ På kommuners/regioners initiativ, medverka i samråd gällande planläggning av verksamheten under höjd beredskap (bör göras redan i fredstid).

Lagstöd för beslut om skolväsendet under krigsförhållanden

Förordningen (1991:1195) om skolväsendet under krig och vid krigsfara m.m.

Vid beredskapslarm tillämpas lagen omedelbart i sin helhet.

Förordning innehåller föreskrifter om verksamheten under krig och vid krigsfara inom den del av skolväsendet som en kommun eller en region är huvudman för.

Vad som föreskrivs för krig eller krigsfara ska också gälla när det råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av krig eller krigsfara som riket har befunnit sig i.

Föreskrifterna i 3-11, 15 och 16 §§, som rör verksamheten under krig och vid krigsfara, ska tillämpas om regeringen beslutar det. Föreskrifterna i 12 och 13 §§, som rör planläggningen, ska tillämpas utan särskilt beslut av regeringen.

Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
F. 11 §	Beslut om att lägga ned kommunens gymnasieskola och/eller vuxenutbildning.	<i>Obs! Sker efter begäran från Arbetsförmedlingen!</i> <i>Om personal, lokaler och utrustning för en kommuns gymnasieskola eller kommunala vuxenutbildning behövs för arbetsmarknadsutbildning eller annan utbildning inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program, får länsstyrelsen på begäran av Arbetsförmedlingen besluta att kommunens gymnasieskola eller kommunala vuxenutbildning ska läggas ned och att resurserna i stället ska ställas till förfogande för den arbetsmarknadspolitiskt motiverade utbildningen. Detta gäller dock inte den utbildning inom vårdområdet som avses i 8 §.</i> <i>Ett beslut enligt första stycket ska gälla framför ett beslut av huvudmannen enligt 10 §.</i> <i>Första stycket första meningen ska också tillämpas på en regions gymnasieskola och kommunala vuxenutbildning när det gäller resurser för utbildning på andra områden än vårdområdet.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
F. 16 §	Beslut i överklagat ärende som fattats av styrelsen för utbildningen	<i>Beslut av styrelsen som fattats enligt denna förordning överklagas till länsstyrelsen.</i> <i>Länsstyrelsens beslut får inte överklagas.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>



Länsstyrelserna

F. 13 §	Beslut om uttag för skollokalerna enligt förordningen (1992:391) om uttagning av egendom för totalförsvarets behov	<i>Kommuner och regioner ska underrätta länsstyrelsen om behovet av lokaler för skolverksamheten under krig och vid krigsfara.</i>	
---------	--	--	--



Länsstyrelserna

Statliga skolor under krig och vid krigsfara

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	
För att beslutet ska vara giltigt ska det -underställas riksdagen senast: (1 mån efter beslut fattades) -godkännas av riksdagen senast: (2 mån efter beslutet fattades)	

Lagrum

Förordning (1991:1269) om verksamheten vid statliga skolor under krig och vid krigsfara

Regler om tillämpning

Föreskrifterna i 7 och 8 §§, som rör planläggningen, ska tillämpas utan särskilt beslut av regeringen.

Förordningen innebär att huvudmannen får jämka timplaner och kursplaner för sameskolan och specialskolan för att utbildningen ska bli möjlig att bedrivas under höjd beredskap. Specialpedagogiska skolmyndigheten eller Sameskolstyrelsen får besluta att de uppgifter som myndigheten har ska övertas av den kommun där skolenheten är belägen. Specialpedagogiska skolmyndigheten eller Sameskolstyrelsen får vidare besluta att verksamheten vid skolenheten ska läggas ned.

Länsstyrelsens ansvar

- ☐ Handlägga överklagade beslut som fattats av styrelsen för utbildningen enligt denna förordning.
- ☐ besluta, enligt förordningen (1992:391) om av egendom för totalförsvarets behov, vilka lokaler som får användas för skolverksamheten efter att huvudmannen underrättat länsstyrelsen om vilka lokaler de är i behov av.
- ☐ På huvudmannen initiativ, medverka i samråd gällande planläggning av verksamheten under höjd beredskap (bör göras redan i fredstid).

Lagstöd för beslut om statliga skolor under krigsförhållanden

Förordning (1991:1269) om verksamheten vid statliga skolor under krig och vid krigsfara

Vid beredskapslarm tillämpas lagen omedelbart i sin helhet.

Förordningen innehåller föreskrifter om verksamheten vid sameskolor och specialskolor under krig och vid krigsfara.

Föreskrifterna för krig eller vid krigsfara ska gälla också när det råder sådana utomordentliga förhållanden som beror på krig eller krigsfara som Sverige har befunnit sig i.

Föreskrifterna i 3-6 och 9-11 §§, som rör verksamheten under krig och vid krigsfara, ska tillämpas om regeringen beslutar det. Föreskrifterna i 7 och 8 §§, som rör planläggningen, ska tillämpas utan särskilt beslut av regeringen.

Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
F. 11 §	Beslut i överklagat ärende som fattats av styrelsen för utbildningen	Beslut av styrelsen som fattats enligt denna förordning överklagas till länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får inte överklagas.	Finns ej, under utarbetande
F. 8 § 2 st	Beslut om uttag för skollokaler enligt förordningen (1992:391) om uttagning av egendom för totalförsvarets behov	Huvudmannen ska underrätta länsstyrelsen om skolans behov av lokaler under krig och vid krigsfara.	Finns ej, under utarbetande

LEH – Hjälp mellan kommuner och regioner

Reglerna gäller alltid.

Lagrum

Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap och förordning (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Regler om tillämpning

I fredstid gäller reglerna enbart vid en extraordinär händelse. Enligt 3 kap 3 § LEH är det kommunen eller regionen själva som bedömer att en extraordinär händelse föreligger genom att fatta beslut om att krisledningsnämnden träder i funktion.

Länsstyrelsens ansvar

Om en kommun eller en region har en för totalförsvaret viktig uppgift och denna blir oskäligt betungande till följd av krigsskada eller andra utomordentliga förhållanden som orsakats av krig eller krigsfara, är andra kommuner och regioner skyldiga att lämna hjälp. (L. 4 kap 2 §)

Omfattningen av hjälpen beslutas av länsstyrelsen i det län där den kommun eller den region som ska lämna hjälpen ligger. Kommuner eller regioner som har fått hjälp med personal, ska svara för personalens avlöning och andra anställningsförmåner. (F. 9 §)

Lagstöd för beslut enligt LEH

[Lag \(2006:544\) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap](#)
[Förordning \(2006:637\) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap](#)

Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
L. 4 kap 2 § F. 9 §	Beslut om att en kommun eller region ska hjälpa en annan kommun eller region (Beslutas av den länsstyrelse i det län där kommunen eller regionen om ska lämna hjälpen ligger)	Om en kommun eller en region har en för totalförsvaret viktig uppgift och denna blir oskäligt betungande till följd av krigsskada eller andra utomordentliga förhållanden som orsakats av krig eller krigsfara, är andra kommuner och regioner skyldiga att lämna hjälp. Omfattningen av hjälpen beslutas av länsstyrelsen i det län där den kommun eller den region som ska lämna hjälpen ligger. Kommuner	Finns ej, under utarbetande



		<i>eller regioner som har fått hjälp med personal, ska svara för personalens avlöning och andra anställningsförmåner.</i> <i>Beslutet överklagas till allmän förvaltningsdomstol enligt 40 § förvaltningslag (2017:900), FL. Beslutet får verkställas omedelbart enligt 35 § FL om ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver det. Länsstyrelsen ska dock först noga överväga om det finns skäl att avvakta med att verkställa beslutet på grund av</i> <i>1. att beslutet medför mycket ingripande verkningar för någon enskild,</i> <i>2. att verkställigheten inte kan återgå om ett överklagande av beslutet leder till att det upphävs, eller</i> <i>3. någon annan omständighet</i>	
--	--	---	--



Länsstyrelserna

Arbetsförmedlingstvång

Reglerna gäller när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	

Lagrum

[Lagen \(1994:2077\) om arbetsförmedlingstvång](#)

Regeringen kan vid höjd beredskap aktivera bestämmelser om förbud mot privat arbetsförmedling samt arbetsförmedlingstvång. Det förutsätter att sådana åtgärder är nödvändiga för att verksamhet som är av särskild betydelse för totalförsvaret ska kunna upprätthållas. Med arbetsförmedlingstvång avses att arbetsgivare som utgångspunkt inte får anställa arbetstagare som inte har anvisats av en offentlig arbetsförmedling eller med dess medgivande.

Föreskrifterna i 3 och 4 §§ i förordningen gäller inte, om anställningen endast är tillfällig, arbetstagaren är under sexton eller över sjuttio år, parterna i ett anställningsförhållande är makar eller sambor eller om ena parten eller hans make eller sambo är den andra partens avkomling eller styv- eller fosterbarn eller dess avkomling eller syskon, halvsyskon eller fostersyskon.

Den som inte följer reglerna om förbud mot privat arbetsförmedling eller arbetsförmedlingstvång riskerar böter eller fängelse.

Länsstyrelsens ansvar

Länsstyrelsen har inget utpekat ansvar enligt förordningen men kan komma, som arbetsgivare, att behöva tillämpa de regler om arbetsförmedlingstvång som blir aktuella enligt förordningen och enligt de föreskrifter som beslutas av den myndighet som regeringen bestämmer.



Länsstyrelserna

Styrning av Polismyndigheten

Reglerna gäller i krig, men förberedelse får göras i fredstid.

Lagrum

Lag (1943:881) om polisens ställning under krig samt kungörelse (1958:262) om tillämpning av lagen (1943:881) om polisens ställning under krig

Länsstyrelsens ansvar

Länsstyrelsen får meddela föreskrifter till ledning för Polismyndighetens verksamhet i länet.

Lagstöd för styrning av Polismyndigheten

Lag (1943:881) om polisens ställning under krig kungörelse (1958:262) om tillämpning av lagen (1943:881) om polisens ställning under krig			
Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
K. 9 §	Beslut om att meddela de föreskrifter som behövs till ledning för Polismyndighetens verksamhet i länet	<i>Det är tydligt att författningarna tillkom när länsstyrelsen var länets högsta polismyndighet.</i> <i>Paragrafen är svår att tillämpa på grund av att länsindelningen inte följer Polismyndighetens geografiska indelning.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>



Länssstyrelserna

Lag om skydd mot olyckor

Reglerna gäller endast under höjd beredskap (krig innebär automatiskt höjd beredskap).	
Beslut om skärpt/högsta beredskap fattat datum: (t ex regeringsbeslut, beredskapslarm)	

Lagrum

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor och förordning (2003:789) om skydd mot olyckor

Lagstöd för beslut enligt LSO under höjd beredskap

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor Förordning (2003:789) om skydd mot olyckor <i>Gäller endast under höjd beredskap</i>			
Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
F. 8 kap 2 §	Beslut om föreskriva undantag från behörighetskraven i 3 kap 9 § F.	<i>Dvs undantag om att behörig räddningsledare i kommunal räddningstjänst ska ha genomgått en särskild utbildning hos MSB.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
L. 8 kap 4 § F. 8 kap 3 §	Beslut om att använda personal i en annan kommun	<i>Under höjd beredskap får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer besluta att personal inom en kommuns organisation för räddningstjänst får tas i anspråk för uppgifter som inte rör den egna kommunen.</i> <i>Länssstyrelsen får besluta om användning av personal inom en kommuns organisation för räddningstjänst för uppgifter som inte berör den kommunen enligt 8 kap. 4 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor för omfördelning mellan kommunerna i länet.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
L. 8 kap 4 § 2 st F. 8 kap 4 §	Beslut om ersättning till kommun vars personal tagits i anspråk	<i>Om personal har tagits i anspråk enligt 8 kap 4 § 1 st LSO, har kommunen rätt till ersättning av staten för skäligen kostnader.</i> <i>Ersättningen till en kommun enligt 8 kap 4 § 2 st LSO bestäms av länssstyrelsen och betalas ut av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>

Vägrafikombud

Reglerna gäller alltid.

Lagrum

Förordning (1991:1216) om vägrafikombud

I varje län skall det finnas vägrafikombud med ansvar för var sitt vägrafikområde. Antalet vägrafikombud och vägrafikområdenas omfattning bestäms av länsstyrelsen efter samråd med Transportstyrelsen.

Vägrafikombuden utses av länsstyrelsen.

Vägrafikombuden ska i fred delta i övning och utbildning samt medverka i beredskapsplanläggningen av transporter. Vägrafikombuden skall i krig verka för att transportresurserna utnyttjas på det sätt som är bäst för totalförsvaret.

Länsstyrelsens ansvar

- ☐ I samråd med Transportstyrelsen bestämma antalet vägrafikombud och vägrafikområdenas omfattning
- ☐ Utse vägrafikombud
- ☐ I samråd med transportstyrelsen meddela ytterligare föreskrifter för att vägrafikombuden i krig ska kunna verka för att transportresurserna utnyttjas på det sätt som är bäst för totalförsvaret.

Lagstöd för beslut om vägrafikombud

<u>Förordning (1991:1216) om vägrafikombud</u>			
Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
F. 1 §	Beslut om antalet vägrafikombud och vägrafikområdenas omfattning i länet.	<i>Beslutet ska ske efter samråd med Transportstyrelsen.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
F. 2 §	Beslut om att utse vägrafikombud		<i>Finns ej, under utarbetande</i>
F. 5 §	Beslut om föreskrifter för verkställighet av F. 4 §	<i>Se förfogandeförordningen: 2 § 3 st: Förfogande enligt 5 § 1 st 5 p förfogandelagen (1978:262) får dessutom meddelas av vägrafikombud.</i> <i>Förfogandelag: 5 § 1 st 5 p. Genom förfogande kan ägare eller innehavare av transportmedel åläggas att ombesörja transporter</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>

Krigsveterinärverksamhet

Lagrum

Krigsveterinärförordningen (1981:648)

Regler om tillämpning

Vissa delar av förordningen gäller omedelbart vid skärpt och högsta beredskap. Andra delar (F. 2-6 §§) gäller enbart om det är krig eller om regeringen fattar beslut om att de ska gälla.

Länsstyrelsens ansvar

1. **Fred** – länsstyrelsen ska upprätta en organisationsplan för krigsveterinärområde. (F. 8-9 §§)
2. **Skärpt beredskap** – den civila veterinärverksamheten ska färdigställa de lokaler som ska användas vid krigsorganisation, vidta sådana förberedelser i fråga om materiel som underlättar övergången till krigsorganisation samt förbereda skärpt livsmedelskontroll. (F. 7 §)
3. **Högsta beredskap** – den civila veterinärverksamheten ska övergå till krigsorganisation (F. 7 §)
4. **Krig (eller när regeringen beslutar)** – länsstyrelsen ska leda den civila veterinärverksamheten i länet och samordna den med övrig civil verksamhet inom totalförsvaret. (F. 4 §)

Lagstöd för krigsveterinärverksamheten

Krigsveterinärförordningen (1981:648)

Kommer riket i krig eller när regeringen bestämmer så, skall den civila veterinärverksamheten gå över till krigsorganisation och 2-6 §§ tillämpas.

Lagstöd	Typ av beslut	Kommentar	Beslutsmall
F. 6 § 1 st	Beslut att civil veterinärpersonal ska förflyttas eller att förnödenheter för verksamheten skall omfördelas.	<i>Jordbruksverket, Livsmedelsverket eller länsstyrelsen får besluta att civil veterinärpersonal skall förflyttas eller att förnödenheter för verksamheten skall omfördelas. Förordningen är otydlig och föråldrad och därför svår att tillämpa.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>
F. 6 § 2 st	Beslut att en krigstjänsteveterinär eller en biträdande krigstjänsteveterinär ska tjänstgöra i mer än ett krigsveterinärområde eller biträda inom Försvarsmaktens veterinärtjänst.	<i>Jordbruksverket eller länsstyrelsen får besluta att en krigstjänsteveterinär eller en biträdande krigstjänsteveterinär skall tjänstgöra i mer än ett krigsveterinärområde eller biträda inom Försvarsmaktens veterinärtjänst. Förordningen är otydlig och föråldrad och därför svår att tillämpa.</i>	<i>Finns ej, under utarbetande</i>



Länsstyrelserna

Utnyttjande av vattenkraft under krig

Reglerna gäller i krig <i>eller</i> när regeringen beslutar att de ska gälla <i>eller</i> vid beredskapslarm.	
Beslut om att de ska gälla fattat datum:	
För att beslutet ska vara giltigt ska det -underställas riksdagen senast: (1 mån efter beslut fattades) -godkännas av riksdagen senast: (2 mån efter beslutet fattades)	

Lagrum

[Lag \(1962:627\) om utnyttjande av vattenkraft vid krig](#)

För bättre utnyttjande av vattenkraft får, efter ansökan hos mark- och miljödomstolen enligt miljöbalken, tillstånd enligt denna lag lämnas till tillfällig vattenreglering eller annan vattenverksamhet, som avses i 11 kap. 2 § 1 miljöbalken, eller också ändrade bestämmelser meddelas om innehållande eller tappning av vatten, om åtgärden prövas ur allmän synpunkt medföra fördelar, som överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den.

Tillstånd till vattenverksamhet enligt denna lag ska meddelas för viss tid dock högst tre år.

Länsstyrelsens ansvar

Länsstyrelsen har inget utpekat ansvar. Däremot ska ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen av mark- och miljödomstolen tillställas länsstyrelsen i det län, inom vilket vattenverksamheten huvudsakligen skall utövas.



Länsstyrelserna

Marlene Andersson
Länsjurist, Länsstyrelsen Gotlands län
E-post: marlene.andersson@lansstyrelsen.se

Magdalena Frykstrand
Länsjurist, Länsstyrelsen Uppsala län
E-post: magdalena.c.frykstrand@lansstyrelsen.se

Peter Molin
Länsråd, Länsstyrelsen Gotlands län
Kicki Scheller
Försvarsdirektör, Länsstyrelsen Gotlands län

Uppdaterad 2020-11-25